

Вступ до спеціальності

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>18 Виробництво та технології</i>
Спеціальність	<i>186 Видавництво та поліграфія</i>
Освітня програма	<i>Технології друкованих і електронних видань</i>
Статус дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Форма навчання	<i>Очна (денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 / 150 (лекції – 36 год., практичні – 18 год., лаб. - 18 год., реф., СРС – 78 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>екзамен</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор/ Практичні / Семінарські/ Лабораторні: доц., к.т.н., Талімонова Надія Леонідівна, malkoosh_kpi@ukr.net Практичні / Семінарські/ Лабораторні: асист. Назаренко Олена Володимирівна</i>

Програма навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей: засвоєння основних понять, термінології, принципів поліграфічного виробництва; історичних віх розвитку писемності, книжкової справи, друкарства, зокрема, в технологіях друкування різними способами друку; вміння класифікувати поліграфічну продукцію за її ознаками, розрізняти основні види друку, визначати основні етапи виготовлення конкретної поліграфічної продукції. Програма дисципліни охоплює основні поняття, термінологію, принципи поліграфічного виробництва; історію розвитку писемності, книжкової справи, друкарства, зокрема, в технологіях друкування різними способами друку.

У результаті опанування цієї дисципліни студенти мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- основних видів поліграфічної продукції
- основ технологічних процесів випуску основної поліграфічної продукції: газет, журналів, брошур, книг у м'якій обкладинці і палітурних кришках;
- сучасний стан і перспективи розвитку поліграфічного виробництва;
- теоретичні основи класичних друкарських процесів;

уміння:

- правильно розрізняти види поліграфічної продукції, способи її друку і виготовлення, види поліграфічного устаткування, яке застосовується для технологічних процесів;

- вміти розраховувати кількість авторських, обліково-видавничих, умовних друкарських аркушів.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» паралельно викладається із наступними навчальними дисциплінами у програмі підготовки фахівця циклу загальної підготовки: «Фізика», «Фізико-хімічні основи поліграфії», «Інформатизація видавничо-поліграфічного виробництва». Перелік дисциплін, які забезпечуються дисципліною – «Матеріали видавничо-поліграфічного виробництва», «Теорія кольору», «Технології видавництва і поліграфії».

3. Зміст навчальної дисципліни

Лекції:

Тема 1. Вступ. Історія поліграфічної освіти в Україні. Коротка історія Київського політехнічного інституту ім. Ізгоря Сікорського та Видавничо-поліграфічного інституту. Напрямки підготовки у ВПІ КПІ ім. І. Сікорського.

Тема 2. Історія виникнення писемності, книжкової справи. Первинний видавничий матеріал (глиняні таблиці, воскові дошки, пальмове листя, вузликове письмо, папірус, пергамент, папір). Винайдення та поширення паперу. Форми книги. Рукописна книга.

Тема 3. Передумови виникнення друкування. Винайдення розбірних шрифтів. Різновиди гравюр. (ксилографія, офорт, меццо-тинто, акватинта, літографія).

Тема 4. Початок Європейського друкарства. Винахід Й. Гутенберга. Суть винаходу Й. Гутенберга, його шедеври. Поширення книгодрукування в Європі.

Тема 5. Розвиток поліграфічних технологій у XV – XVIII ст. Винахід та еволюція друкарської машини.

Тема 6. Історія української видавничо-поліграфічної справи від XVIII ст. до сьогодення. Стан та перспективи розвитку видавничо-поліграфічної галузі в Україні.

Тема 7. Класифікація поліграфічної продукції. Конструкція книги. Внутрішні та зовнішні елементи книжкового блоку.

Тема 8. Шрифти. Їх класифікація. Стисла історія створення шрифтів. Стандартизація.

Тема 9. Одиниці виміру, що використовуються при випуску видань. Поняття авторського, обліково-видавничого, умовного друкарського аркушу, формату видання, частки видання.

Тема 10. Загальна характеристика поліграфічних технологій. Додрукарські, друкарські та післядрукарські процеси.

Тема 11. Різновиди друку. Рельєфні та пласкі способи друку. Контактні та безконтактні, прямі та непрямі способи друку. Загальні уявлення про друкарські процеси у різновидах друку.

Тема 12. Загальна характеристика друкарських машин і поліграфічного обладнання.

Тема 13. Загальні уявлення про поліграфічні матеріали та матеріалознавство.

Практичні роботи:

1. Історія виникнення і становлення поліграфії
2. Класифікація видавничої продукції
3. Розрахунки в типографській системі вимірювання
4. Визначення формату видання, його частки; визначення обсягу видання у фізичних і умовних друкарських аркушах
5. Обсяг видання у авторських та обліково-видавничих аркушах

6. Класифікація шрифтів за рисунком, накресленням та розміром
7. Різновиди способів друку у поліграфії
8. Основні етапи виготовлення поліграфічної продукції
9. Перспективи розвитку поліграфічної галузі, застосування новітніх технологій
10. Семінарське заняття (відома особистість, життя якої пов'язано із КПІ ім. Ігоря Сікорського)

Лабораторні роботи:

1. Перші матеріали для фіксації інформації. Виготовлення черпаного паперу
2. Оптимізація шрифтонабірних процесів. Ознайомлення з роботою лінотипу
3. Конструкція книги у палітурній кришці
4. Основні принципи поліграфічного відтворення
5. Друкарські форми, що використовуються для різних видів друку
6. Післядрукарські процеси поліграфічного виробництва
7. Ознайомлення із основними видами поліграфічних матеріалів

4. Навчальні матеріали та ресурси

Базова література:

1. Український тлумачний словник видавничо-поліграфічної справи. Довідкове видання / Укладачі: П. О. Киричок, О. М. Величко, С. Ф. Гавенко, О. В. Зоренко, Т. Ю. Киричок, Т. В. Розум. Київ: НТУУ «КПІ», 2010. 896 с.

2. Таємниці друкарства: минуле, сучасне, майбутнє: навч. посіб. Нав. посібник / О. Ф. Розум, О. М. Величко, О. В. Мельников. — Львів: УАД, 2012. — 280 с.

3. Вступ до спеціальності: Практикум [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Технології друкованих і електронних видань» спеціальності 186 Видавництво та поліграфія / КПІ ім. Ігоря Сікорського; укладачі: Н. Л. Талімонова, Т. Є. Клименко, Н. В. Назаренко. — Електронні текстові дані (1 файл: 1.03 Мбайт). — Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. — 40. Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського (протокол № 8 від 02.06.2023 р.) за поданням Вченої ради навчально-наукового видавничо-поліграфічного інституту (протокол № 10 від 29.05.2023 р)

<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/57267>

4. Сава В.І. Основи техніки творення книги: навч. посіб. / В.І.Сава. — Львів: Каменярь, 2000. — 136 с.

5. Ярема С. М. Видавничо-поліграфічні технології та обладнання: навч. посіб. / С. М. Ярема. — Київ: Либідь, 2003. — 320 с.

6. Овчінніков В. Історія книги. Еволюція книжкової структури / В. Овчінніков. — Львів: Світ, 2005. — 420 с.

Додаткова література:

1. ДСТУ 7449:2013. Шрифти друкарські (на кириличній та латинській графічних основах). Групи. Місткість. — Вперше (зі скасуванням в Україні ГОСТ 3489.1–71); чинний від 2014-07-01. — Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. — 7 с.

2. Технологія набору та верстки [Текст]: навч. посіб. / Д. В. Васишин, О. М. Васишин; за ред. О. В. Мельникова; рец.: О. М. Величко, М. С. Антоник, Ю. Ц. Жидецький. — Львів: Укр. акад. друкарства, 2011. — 272 с. — 300 пр. — ISBN 978-966-322-190-8.

3. Поліграфічні матеріали : підручник для ВНЗ за спеціальністю "Видавничо-поліграфічна справа" / Ю. Ц. Жидецький, О. В. Лазаренко, Н. Д. Лотошинська та ін. ; за ред. Т. Лазаренко. – Львів : Афіша, 2003. – 326 с.

4. Грабовський Є. М. Технологічні процеси видавничої поліграфічної справи / Є. М. Грабовський, М. М. Оленич. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 192 с.

5. ДСТУ 3017-95. Видання. Основні види. Терміни та визначення : чинний від 01.01.1996 р. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 48 с.

А також періодичні професійні науково-практичні журнали та збірники (Технологія і техніка друкарства, Друкарство молоде та ін)

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Основні методи навчання для лекційних занять — пояснювально-ілюстративний метод чи інформаційно-рецептивний — одержання знань з електронних презентацій, навчально-методичної літератури та сприйняття та осмислення наведеної інформації, фактів, оцінок, висновків. Також наочний метод, де джерелом знань є ілюстраційні презентації спостережуваних наочних прикладів, демонстрація відеороликів. Репродуктивний метод застосовується у процесі виконання практичних робіт, які виконуються за рекомендаціями на прикладах для засвоєння і відтворення засвоєваних знань. Також передбачено екскурсії в музей Книги та друкарства для ознайомлення з історією виникнення та поширення книгодрукування. Рівень опанування матеріалу визначається викладачем за результатами захисту кожної практичної роботи, лабораторної роботи; рефератів.

6. Самостійна робота студента/аспіранта

Самостійна робота студентів включає:

- підготовку до аудиторних занять,
- проведення розрахунків за первинними даними, отриманими на практичних заняттях,
- підготовка до МКР,
- підготовка і оформлення рефератів,
- підготовка до іспиту.

Всього по дисципліні на самостійну роботу відведено 78 год.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Студентам рекомендується відвідувати заняття, оскільки на них викладається теоретичний матеріал та розвиваються навички, необхідні для виконання практичних та лабораторних робіт.

Практичні/ лабораторні роботи кожний студент виконує самостійно. У разі виявлення схожості робіт така діяльність буде вважатися порушенням академічної доброчесності. Співпраця студентів у розв'язанні проблемних завдань дозволена, але відповіді кожний студент захищає самостійно. Взаємодія студентів під час опитування та заходів семестрового контролю категорично забороняється і будь-яка така діяльність буде вважатися порушенням академічної доброчесності.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: експрес-опитування,

Календарний контроль: проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу (2 календарних контролі за час опанування дисципліни)

Семестровий контроль: іспит

Умови допуску до семестрового контролю:

- осінній семестр: виконання усіх практичних та лабораторних робіт, реферату

№ п/п	Орієнтовний перелік лабораторних/ практичних та ін. видів робіт:	Кількість балів
	<i>Практичні роботи:</i>	
1	Історія виникнення і становлення поліграфії	4
2	Класифікація видавничої продукції	3
3	Розрахунки в типографській системі вимірювання	3
4	Визначення формату видання, його частки; визначення обсягу видання у фізичних і умовних друкарських аркушах	3
5	Обсяг видання у авторських та обліково-видавничих аркушах	4
6	Класифікація шрифтів за рисунком, накресленням та розміром	4
7	Різновиди способів друку у поліграфії	4
8	Основні етапи виготовлення поліграфічної продукції	4
11	Перспективи розвитку поліграфічної галузі, застосування новітніх технологій	4
12	Семінарське заняття (відома особистість, життя якої пов'язано із КПІ ім. Ігоря Сікорського)	5
	<i>Лабораторні роботи:</i>	
13	Перші матеріали для фіксації інформації. Виготовлення черпаного паперу	4
14	Оптимізація шрифтонабірних процесів. Ознайомлення з роботою лінотипу	4
15	Конструкція книги у палітурній кришці	4
16	Основні принципи поліграфічного відтворення	4
17	Друкарські форми, що використовуються для різних видів друку	4
18	Післядрукарські процеси поліграфічного виробництва	4
19	Ознайомлення із основними видами поліграфічних матеріалів	3
20	Реферат на одну із запропонованих тем + виступ	5
21	Екзамен	30
	Всього:	100

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

Кількість балів	Оцінка
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Теми рефератів:

1. Виникнення і розвиток писемності.
2. Первинний видавничий матеріал.
3. Винайдення паперу та поширення його виробництва.

4. Ранні осередки рукописної книги на Близькому Сході, Азії та Європі. (Ассирія, Єгипет, Китай, Індія, Палестина, Ізраїль, Греція, Рим)
5. Рукописна книга середньовіччя.
6. Писемність і рукописна книга на теренах України.
7. Передумови виникнення друкування в Європі. (Масовий і одночасний попит на книги з вивіреними та ідентичними текстами, у зв'язку з розвитком освіти, початком гуманістичного руху та ін.)
8. Витоки друкарства. (Розглянути способи друку, які передували запровадженню друкування рухомими літерами. Це – відбитки зі штампів, набивання малюнків на тканині, ксилографія)
9. Початок Європейського друкарства.
10. Винахід Йогана Гутенберга, його шедеври.
11. Вдосконалення конструкцій друкарського обладнання.
12. Початок ілюстраційного друку.
13. Поширення книгодрукування в Європі.
14. Концепції витоків вітчизняного друкарства. (Розглянути такі концепції щодо початку друкарства на українських землях: Російську (радянську), західних учених, І.Огієнка, О.Мацюка і Я.Запаса.)
15. Українське друкарство XV – XVII ст.
16. Розвиток поліграфічних технологій у XV – XVIII ст. Винахід друкарської машини.
17. Історія української видавничо-поліграфічної справи XVIII – XIX.
18. Друкарські технології та обладнання XIX ст.
19. Історія механізації набірного процесу. Перші буквонабірні машини.
20. Українське друкарство і видавнича справа XX ст. у контексті світового розвитку поліграфії.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доцентом кафедри ТПВ, к.т.н., Талімоною Надією Леонідівною

асистентом кафедри ТПВ, Назаренко Оленою Володимирівною

Ухвалено кафедрою ТПВ (протокол № 15 від 21.05.2024)

Погоджено Методичною комісією НН ВПІ (протокол № 5 від 24.06.2024)